

Handläggare
Marita Sundell
Telefon:08-508 36 205

Till
Äldrenämnden
den 18 juni 2019

Remiss av Teckenspråkets juridiska status

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2018/1520

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Patric Rylander
Tf. förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har i en skrivelse till kommunstyrelsen föreslagit att en översyn görs och riktlinjer utformas för teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden.

Förvaltningen anser att det finns behov av att se över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande i staden. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Bakgrund

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har i en skrivelse till kommunstyrelsen föreslagit att en översyn ska göras och att riktlinjer utformas för teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Remissen har ställts till äldrenämnden, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, stadsledningskontoret samt stadsdelsnämnderna Södermalm, Spånga-Tensta och Skarpnäck.

Ärendet

I skrivelsen föreslår rådet för funktionshinderfrågor att kommunstyrelsen fattar beslut om att en översyn ska genomföras och att riktlinjer utformas för teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. I sin skrivelse framför rådet att staden har ett ansvar, liksom vad som gäller minoritetsspråken, för teckenspråkets ställning i staden liksom för dess utveckling samt att språket främjas. Rådet anser att det saknas grundläggande kunskap om teckenspråkets ställning i staden. Rådet efterfrågar därför en översyn och riktlinjer för hur staden verkar för att språklagen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning uppfylls vad gäller teckenspråk och rättigheter för den som är teckenspråkig alternativt gravt hörselskadad/döv.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 12 juni 2019. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 11 juni.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Under äldreförvaltningens arbete med utredning *Profil-, intressent- och korttidsboende* (dnr 410-587/2016) aktualiserades behovet av olika former av äldreomsorg för döva och dövblinda personer och deras behov att kunna kommunicera på det svenska teckenspråket. Målgruppen har varit mindre känd för stadens äldreomsorg och det är relativt få som ansökt om olika insatser. Under utredningen fann äldreförvaltningen att det finns ett behov av ökade kunskaper om döva och dövblindas behov och livssituation.

Teckenspråket har en särställning i det svenska samhället genom *språklagen* (SFS 2009:600). Där jämföras teckenspråk med de nationella minoritetsspråken men skyddet är i praktiken olika. Teckenspråket har inte samma rättigheter som de nationella

minoritetsspråken har inom barn- och äldreomsorg. För de nationella minoritetsspråken gäller att ”En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda de som begär det möjlighet att få hela eller väsentlig del av den service eller omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.” Vidare ska kommunen erbjuda, om kommunen har tillgång till, service eller omvårdnad från personal som talar jiddisch och/eller romani chib”, *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk § 18*. Därmed finns ingen lagstadgad skyldighet att erbjuda äldreomsorgsinsatser på det svenska teckenspråket.

I förvaltningslagen anges att en myndighet ska använda tolk och översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. I stadens *Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg står* ” En äldre person som inte behärskar svenska språket eller som är syn, hörsel- eller talskadad ska biståndshandläggaren vid behov anlita auktoriserad tolk.” Vid äldreförvaltningens kontakter med stadens beställarenheter uppgav de att tolk används vid kontakter med döva eller dövblinda personer och att det inte är svårt att engagera tolkar vid dessa tillfällen. Äldreförvaltningen erfar dock att ökad kunskap behövs vad gäller de dövas särskilda behov och levnadsvillkor. Äldre döva kan uppleva svårigheter i kontakter med myndigheter och att ta till sig skriven information. En konsekvens kan vara att äldre inte får kunskap om det stöd och den hjälp som finns. Här kan digital information på teckenspråk vara en väg till ökad delaktighet. I äldreförvaltningens utredning framkom även att äldre inte ansöker om hjälp då det inte finns teckenspråkig personal.

Genom stadens *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023* kan målen om tillgänglighet för alla och full delaktighet på jämlika villkor nås. Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete. Här anges att ”Personer med funktionsnedsättning ska kunna få information och kommunicera med staden på jämlika villkor som andra, i tillgängliga och användbara format som är anpassade för olika funktionsnedsättningar och situationer. Kommunikation kan vara både verbal och icke verbal.”

Sammanfattningsvis vill äldreförvaltningen framhålla vikten av ökad kunskap om döva och dövblindas behov och livssituation. Att för en döv person kunna kommunicera på sitt modersmål, det svenska

teckenspråket, är en grundläggande förutsättning för att kunna formulera sina behov och önskemål. Förvaltningen anser att det finns behov av att se över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande i staden. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Bilaga

Protokoll nr 5/2018 Kommunstyrelsens råd för
funktionshinderfrågor, § 7 Teckenspråkets juridiska status